

①

शिवात्मासुनिवस॥ नैरुत्पनाथमृमडाजरीपु॥ लाववापासावजालासग्नदुर्गु॥ तनुवोसाविकीसंतपु॥ हृद
 यिवादिनेला॥ १॥ लाहोयासिजेकाळीनविकिर्ण॥ तेबिंबिबैसेतमाचेठाणे॥ तैसिलोपलीवैभवलक्षण॥ सा
 कलाणद्वाननेजाली॥ २॥ सिहांसनिस्तोषनवटे॥ सेवकपुजातिपदिमनीविटे॥ लज्जालक्षणरास्त्रेनुटे॥
 गुप्तअभ्यंतरी॥ ३॥ लज्जेचेवरीजाळपउले॥ हृदयेनअधागतिनेअंगीकारिले॥ वाग्देवतेनेरुंठिले॥ आपु
 लियाव्यापाराने॥ ४॥ हनुषहदंडानियोगेला॥ चित्तविंतसिसंगमजाला॥ गर्वलक्षणनरीचावोहट
 ला॥ जोकानुंबळपुदहोता॥ धाऐसानिवांतसबासंडरि॥ प्रापुल्लियअंतर्गामिकल्पी॥ ह्मणेम्यायुद्धासिज
 वेपुनदपी॥ कीकुंभकर्णासिउठवावे॥ धारावणसिनिवांतपउलाऐसा॥ हृदयमेउद्वेगवळसा॥ समई
 ज्याप्रधानाचाभर्वसा॥ तयामहोदरासिबोले॥ ह्मणेदेसाविपरीतसमयो॥ राशिकडेआढादलासुर्यो॥
 जंबुकापासावपराजयो॥ मजसिंहासिप्राप्तजाला॥ उद्भांबंधुसहवर्त्तमान॥ मजराकलेउनिवेचेचिक॥
 येकाळीसहअनगाचेवदन॥ थोरावलेअसेल॥ धाऐसित्रिकुटेश्वराचिउत्तरे॥ विक्रमनहितेअसुखरे॥ तेपरी
 सोनियामहोदरे॥ बोलोआइल्ले॥ ५॥ ह्मणेवरीपउताशमिचिपत्रे॥ महागजाविभंगलिगात्रे॥ ऐसेहोक्क
 णाचेनिवगत्रे॥ अवणजालेनाहि॥ ६॥ हृत्पाग्राच्याचुंबकणी॥ कूर्मकवदाचीजालीचाळनि॥ हेकोन्हा
 चेमुखेश्वरणी॥ हकिनेनाहि॥ ७॥ वैश्रवणारीनुसेदर्पानळे॥ उष्पाइस्मेमडलीसत्पपानळी॥ साउबारीया

2

स्तवसर्पकुचे॥ आंगिचिलचासंडिति॥ १३॥ तुसीयाप्रतापाचाउबारा॥ साहवेनात्यासहअकरा॥ वेगिपावोनिपम्पि
मसागरा॥ माजीबुउरयासहित॥ १४॥ आनिदुनुसीयादर्पणी॥ बाधावेलीअमराचाआगी॥ तयावियादेहापासाव
धगि॥ स्मरांगनाकुचिलली॥ १५॥ सावियाचसुकुंचाजसेमित्र॥ स्मणउनिकुचावरीअवतिनेत्र॥ तेणेजवो
धीपात्र॥ मरुकिनिचेतुंबळले॥ १६॥ आहाबलातुसेप्रतापवरी॥ जउवानळपउलासागरी॥ तपेतेथेहिमग्रा
वाणकरी॥ उरुक्रयाजनेबाता॥ १७॥ तुजराज्यकरीतानावनिधि॥ दासीजालियासर्वसिद्धि॥ नयेससहिमहोदधि॥
मर्यादानसेडिति॥ १८॥ तविमंडववावनेगगदी॥ नमयेयापिअसर्वमेदिनी॥ तैसेतुलिलंकेसिपरीत्रिभुवनि॥ प्र
तापपसडलाअसे॥ १९॥ ऐसियातुंजीनैतसनाथा॥ लुटतानेकुसुसकसीवधा॥ बान्नीरिआक्रमिलेहेवधा॥
संकल्पधरीसिमनि॥ २०॥ रायातुस्त्रिआजिचसयामि॥ अलिनेपुणकेलीभुमि॥ महायोद्धेपनाक्रमी॥ रादप्रवाहिरव
डिले॥ २१॥ सुगिवसंग्रामिनातमग्नबला॥ हनुमंतहयावरीताडिला॥ जपुर्वमायानिळनटला॥ याचिजवि
लीवचा॥ २२॥ वान्हिटाविलिसोमित्रावरी॥ बाणमारावरी॥ वांशरीरी॥ तवसुर्यपजालाअष्टीजाहिरी॥ वोह
जालोरोहिदेवा॥ २३॥ हेसासंग्रामबहुतजाला॥ मगलुलीतकाप्रवेशवैला॥ लुम्बांजमित्रिजयोअर्थिला॥
हिमिथ्यास्येकब्रीन॥ २४॥ कीटीच्याकीटीनैतसुदळ॥ लंकेमध्येजाहेतुंबळ॥ हेचिसंग्रामापाठविजेवेवळ॥
अधितुलासिजाणेनपडे॥ २५॥ रायाबुद्धिहेसिमसीयानमते॥ जेतवाविनिदीस्ताकुंनवणानि॥ तोउठलि
यागिकीबडात्रुत॥ जैसाकाळपुतेमहरी॥ २६॥ प्रथमविचुविपडली॥ निदाकुंमवर्णाविनाहिनंगिली॥ आता
असोहोनादगतिनेजाली॥ पुढेसुवनाऐसिजसे॥ २७॥ आतासिधजीलंकनाथा॥ कुंमवर्णाउठवावासर्वधा॥

नोवैरीयासिकरीलवेथा॥ यदर्थिसंदेहनाहि॥ २५॥ सोमलियाप्रळयवैश्वानर॥ होयष्टीचासंकाड॥ तै
 सासंग्रामागेलियातुमचासोहरद॥ रामलक्ष्मनतेवैवे॥ २६॥ तेसेमहोदराचेबोलणे॥ परिसिलेचिंतातु
 रावणे॥ मगह्मणेनुसीयाच्यातुर्यासीउणे॥ त्रैलोक्यमहोदरा॥ २७॥ जेहोतेमासाजंतःकूर्णी॥ तेविवदलीनु
 सीवाणि॥ आताकुंजकूर्णउठउनिजानि॥ सिंधुयुद्धाकारणे॥ २८॥ दशगिर्वेसेबोलोसदे॥ तवविनुपाक्षम
 होदउठेलेत्वे॥ आनिदाहासहअपुढते॥ नाक्षसधाविनले॥ २९॥ मचाचेयदमांसपमुविशते॥ येउनि
 चालिलेसोगते॥ अन्नाचेपर्वतमीजउनिओनिते॥ पुढेउठविते॥ ३०॥ तौतोंडियातमनुनिजळ॥ कुंजा
 बरीचालविलेतुंबळ॥ पुष्पमाळागंधविशेषत॥ तिहिचेतलेजसे॥ ३१॥ वाजीनथपदांतिमरोन्मत॥ सो
 होदरासरिसेअस्तरव्यात॥ इणतुदेवाजिलितेनेत्याचकित॥ त्रिभुवणहोये॥ ३२॥ सवेकिन्नइक्यामेळ
 नैरवयेजेविशेषमहदांगदाळ॥ तेसेसामग्रिसिनिधिलेनु॥ योजनयेक्रमहाविशाळ॥ कुंजकूर्णविराते॥ ३३॥
 मार्गिक्रीतिमहागजरुस्थालिलेउठवावयामहाविड॥ कुंजकूर्णनिचेचासांगड॥ तेथेसंगमजाले॥ ३४॥
 पावलेकुंजकूर्णचेनिद्रासुख॥ योजनयेक्रमहाविशाळ॥ जेसेसदांताचेकेवळ॥ निजस्थानपयंकरु॥ ३५॥
 दळेसिमहोदरविनुकाक्षजाले॥ तेदरीचेदरिथोकले॥ तेथुनमाहिलागले॥ तवनिदीस्तदेखिली॥ ३६॥
 मयाणकुंजकूर्णचिस्वनुप॥ देखोनिराक्षसासिउदेलाकंप॥ येकळळियेयेकासमिप॥ हठउभेराहिले॥ ३७॥

निवेष्टितक्रेलाकुंभकर्णनामा जयासितुले उपमा यादृदांतावि ॥३७॥ निदेचेस्वरुपकायसंगाबे जगजीवण
 व्यापकस्वभाव तिचेस्वरुपहेचिबोलावे जेदेहनावलोपी ॥३८॥ निदामहाअणघचिमुळ निदाआनंदचि
 सदाफळ निदाअमावाअंतकैवळ अनुभवविजगा ॥३९॥ निदाआवस्यासिजाअयो निदाअज्ञानावासमयो
 निदाजगतिचाअजयो अनुभवविजाणावा ॥४०॥ निदाचितेचिवैरीनि निदागार्वरीचिसंगातिनी निदा
 स्वप्नाचिकुळरवानि बहुतप्रकाशे ॥४१॥ निदेचेवरीपाठपसरे जायतिचेचैवविने चक्षुर्दिदीयद्वाडेप
 संवरे ॥ सर्वकारिदिव्यापी ॥४२॥ निदेचिमैत्रिदेसाचाठार बहुदुःखदेवाचाहृदय ह्मणेनिदोकोणसमद
 नीसिनाणितिदेव ॥४३॥ कुंभकर्णसुरासितयामदेवते अमबहुतजाणवला मगतोनिदेणेनिवविवा
 देवत्वेनिइसाळे ॥४४॥ निदेनेदिधलेपरमसुख विसृष्टाजागृतिचेदुःख ह्मदांताऐसेपसनुनिमुख पृथी
 वरीपसदला ॥४५॥ घोरतअसेमहाघोर तेथेथ्यानिवलेचंदर स्वदाचेसुदलेपासरे सर्वागावनुनिया ॥४६॥
 मुखेनासिकेवायोसोडि तेथेसउसउटहरीचानोडि उमेराहतिपाचियामुदकुडि पडतिबैलेमुसिकि
 ऐसीकुंभकर्णचिनिदादेखोनि जाअर्थकरीतिराक्षसमनि तवमहादरबोलेसुवचनि विरुपाक्षसि ॥४७॥
 अगाबुद्धीचियासमुदा कैसेनिअंगेलयाचिनिदा ह्मदांताचियाअधोखोदा कोणेकाष्टेनरावि ॥४८॥
 प्रतिउत्तरविनुपाक्षबोले आताकायपाहाताउगले सगकुंभकर्णसिउठवितेजाले अंडप्रयत्नेकरुनि ॥४९॥
 कुंभकर्णप्रतिवेष्टितनराक्षस उमेराहुनिकरीनिमुखघोर तयाध्वनिस्तवआकाश पडेपाहेपृथ्वीवरी ॥५०॥

(4)

लागलीचं उवाचा विध्वनि। तेणे कें पुत्रा इंचला मेदिनि॥ दिशा संपुर्ण जाली यागगनि॥ गति रघुं ६ लिखे चरधि॥ ६४
विहंगम पडले दोषावर्ति॥ प्राणसांडुनि समुदापउति॥ बाळकें सांडुनि सोबति॥ वनिता वल्ल ना कें जो॥ ६५ वापिकुप
नडागा विजळे॥ कोरडि जाली येक वेळे॥ ऐसिया दोषाचे निबळे॥ उल्लिगिरी त्रिरवे॥ ६६ ऐसा काजत असतां वंउपो
ष॥ परिकुंच कर्णाचान मंगे निदालेरा॥ सगमहावंत सिआसा देसैनेरा॥ मोहदरनामा॥ ६७ निजेला उठे वत्र
जाणवा हो॥ अचळ पर्वता नुब दे हो॥ सावरी चाल वास महो॥ मत्तमां तांगावा॥ ६८ जालति वरी गजभाड॥ पदिनि
दान सेंडिरीड॥ सग कितिये कुनि राचड॥ कुजे रे प्रेता प्रवर्तले॥ ६९ उन्मळुनि महाजुं बाडे॥ येकटा किति दुरुनि सा
डे॥ पर्वता वरी वज्रप्रहर पडे॥ ऐसग दाहाण ति॥ ७० वरवरोष धिमरु निपनाळी॥ अज्ञला उनि लोटी ति ना वि
बीळी॥ तो विविष धुर्म उठे नि कुपोळी॥ मदि वेदा टत जत॥ ७१ येक साक्ष सद्यावहित॥ तिस्पण शुब्ध ये उनि नम
बीत॥ कुंच कर्णाचे तळवे ये वित॥ गाढे नेटे मथि ति॥ ७२ येक दे उनि लोहरां रवळा॥ कुंठीचं दुणी ला वि ति कुळा
येक ते अंत रिरा हो निरीळा॥ टा किति वक्षस्तुळा नरा॥ ७३ ऐसामह प्रेता करी ति॥ परिकुंच कर्णा नये जागति॥
संपुर्ण व्यापिला सुषुप्ति॥ पडला त्रैलासा दिस्वा॥ ७४ रवडू त्रैलाचि होत असे वृष्टी॥ जेसे मरुत के रे वेळ ती दिस्वा
ज पुष्टी॥ निदान मंगे नुष्टि डिट्टी॥ निजेला कुंभ कर्णा॥ ७५ उठ वितारा से सजागले॥ कितिये कुंधासावती पिउले
तव आश्चर्य कुतुनि बोले॥ मोहोदन विउपाक्षे सि॥ ७६ ह्मणे प्रेता करी तादा उपा॥ निदान सेंडि कुंभ कर्णा॥ त
व विउपाक्ष ह्मणे न लगता क्षण॥ उठ विण आता॥ ७७ वर्म आठ वलै मज येक॥ ते उलीपा हा हो कौतुक॥ निश्च

ठेलेसकळीक॥ जैसिविविचिसेना॥ ६॥ किभंगानियाकुमारी॥ हरीन्माहोसा॥ निशाचरी॥ सारावनाचेनृसगाळेभीत
 शि॥ इक्षिलियाबळे॥ ७॥ स्यानियेहोतागायनकळा॥ तेकाळीउदकिविरतीनिळा॥ होतताबैसनविमंडळा॥ हिमनसे
 फाकति॥ ८॥ साकुमारीचेनृसकळावैचव॥ भोगितालाजावलेदेव॥ साकृष्णाचेअबेव॥ यौवनीमाजले॥ ९॥ स्याच
 शरिरजानिसुर्य॥ गुणजाणिच्यातुर्य॥ देखेनिक्करितिआश्चर्य॥ इंदुदिक्कदेव॥ १०॥ तेजासाकिन्नरकुमारि॥ यंत्रे
 विशधरिलीकरी॥ सावित्रुपाक्षेतेअवधरी॥ वेलियादरीपुठ॥ ११॥ कुंभकर्ण॥ ज्यामुखापासी॥ जैसविलेजाताजनिनी॥
 गायणआरंजिलेसुरसी॥ नानाकळाआय॥ १२॥ स्याचोकोनिंग॥ तंदीचापउपाहेमृग॥ अवनिचाकरुनिसाग॥
 शेषवरियेउजावि॥ १३॥ होतअसताकिन्नरकृष्णचेआय॥ कउबटेकरीतां॥ अमृतपान॥ तोसुश्वदेऐकृतान
 यन॥ उपडिलेकुंभकर्णे॥ १४॥ निदानिद्रिचाअंतजालाकाळ॥ जागतिचेप्रकाशलेनविमंडळा॥ उठेनिबैस
 लाह्मदानकेवळ॥ मेनुचितोजैसा॥ १५॥ जांभविदिधली॥ सयानक॥ मुखपसरीलेखावयातिहीलोका॥ ऐसे
 देखेनिमहोदरादिक॥ सक्षसमर्पितेजाले॥ १६॥ पर्वतमौसावापुढेटाकिला॥ तोकुंभकर्णेनिमिष्यातमक्षिला
 नानापशुचासंकारकेला॥ तोहिसमर्पितेजाले॥ १७॥ सुवर्णाचेमहाकिशाळ॥ माजीसाठउसकेदिधुजळ॥
 ऐसियामध्येअनितमद्यतुंबळ॥ उचंबळतअनिले॥ १८॥ सादोनिसहस्रसंख्यायेकेवेळे॥ प्राषणकेलेत
 गाबळे॥ इतुकेसेविलेपरीजठानळे॥ शिरवाआवरीलिनाहि॥ १९॥ नानामासाप्रागळियेपशुविज्ञाने
 राक्षसिभक्षसमर्पिलेमागुते॥ तेहिरवाठनियां॥ कुंभकर्णेजलातेइक्षिलेऐसेवाटे॥ २०॥ चौमुखियाजळपुर्णा॥

५
सैरोनिसोडिल्यामेयवर्णा॥ नेउरकप्राशनकरुनिकुंभकर्णा॥ आध्यायणजाले॥ १५॥ मगतोकोधेंसुधा
रहित॥ पाहोलागलासुखित॥ तवरात्ताचेसहअनैरुसा॥ पुढेउभेजसति॥ १६॥ देखोनिविनुपाक्षमहोदन॥
तयाप्रतिबोलेकुंभकर्णउत्तर॥ स्वणेकोणकार्यउदेसेधोद॥ किमर्थमिदानंगोली॥ १७॥ विरंचिचेआयुरा
सदले॥ किमहाकल्यांतमांडले॥ किआक्राशपडेचहणोनिवर्तिले॥ सविष्यकोन्ही॥ १८॥ कायराषकुर्मवरा
हो॥ धनाधनुनसकतिपावलेमोहो॥ जानासृष्टीबुडेउभेजमिसंदेहो॥ तुझीधरीलामनि॥ १९॥ यथार्थजुलिसां
गाहोमात्ते॥ ब्रवणेभयरीधलेतुझाते॥ प्रस्तुतनरिनुहीचिलोकाते॥ पिडितजसाबळे॥ २०॥ ऐसिकुंभक
र्णचिउत्तरे॥ ऐकोनिस्तब्धीजेमहोदने॥ पुढेविद्यासुखेउलावने॥ बोलोजारंनिले॥ २१॥ साक्षेपणेकाजीस्वा
मि॥ सुरवनिदावेहीहोतिलुही॥ तवशिबीश्वेतबायेनिपल्वगमि॥ राजध्यानिवेष्टीली॥ २२॥ राक्षसंवा
चदयानंतरे॥ महायुद्धजालेपरस्परे॥ रणभूमिनिमिजगावैरे॥ कोटीच्याकोटीपडले॥ २३॥ मरीतावानरा
चेकटक॥ पडलेथोरथोरप्रहस्तादिक॥ यानंतरेवेळींघिसिंधोदक॥ तैसालंघेनियाला॥ २४॥ तुंबळचतुरं
गनिसागाते॥ कोधेकपीमारीलेनिहस्ते॥ संख्यासागोतरीअनिते॥ समुदीसेगमजाले॥ २५॥ मगरराघाचे
निमुखपुत्रे॥ शारसंधानकेलेजमित्रे॥ लंकापतिविमुखदळे॥ खेदुमिसांडिलीजवलिता॥ २६॥ क्षेत्रवदे
खोनिगमाचे॥ शायेयुद्धाविलेकालीचे॥ मानसिन्नयधरीलेमगतुमचे॥ सामर्थ्यइडिते॥ २७॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com